

Ár 2010, miðvikudaginn 2. júní, er fundur haldinn í Úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Guðjón Ólafur Jónsson, formaður, Geir Arnar Marellsson, Grétar Grétarsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir og Jóhann Tómas Sigurðsson.

Fyrir er tekið **mál nr. 57/2009**:

M
gegn
Fjármálafyrirtækjunum GF
og
F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar, og GF og F, hér eftir nefnd varnaraðilar, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefnd 2. nóvember 2009 með kvörtun sóknaraðila, dagsettri sama dag. Með bréfum nefndarinnar, dagsettum 3. nóvember 2009, var kvörtunin send varnaraðilum og þeim gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila F bárust með bréfi hans, dagsettu 14. desember 2009, og með rafpósti 22. desember 2009. Með bréfi úrskurðarnefndarinnar, dagsettu 29. desember 2009, var sóknaraðila gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum við svör varnaraðila F. Bárust þau með bréfi sóknaraðila, dagsettu 10. janúar 2010. Svör varnaraðila GF bárust með bréfi hans, dagsettu 4. febrúar 2010. Var bréfið sent sóknaraðila með bréfi úrskurðarnefndarinnar, dagsettu 5. febrúar 2010, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Bárust athugasemdir sóknaraðila með bréfi hans, dagsettu 15. febrúar 2010. Með bréfi úrskurðarnefndarinnar til beggja varnaraðila, dagsettu 26. apríl 2010, var óskað eftir frekari upplýsingum og gögnum frá varnaraðilum. Frekari gögn bárust með bréfi varnaraðila F, dagsettu 4. maí 2010, og bréfi varnaraðila GF dagsettu 7. maí 2010. Gögnin voru send sóknaraðila með rafpósti nefndarinnar 11. maí 2010 og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Bárust þær með rafpósti sóknaraðila 12. maí 2010.

Málið var tekið fyrir á fundum úrskurðarnefndarinnar 26. febrúar, 9. og 30. mars, 20. apríl, 7., 21. og 27. maí og 2. júní 2010.

II.

Málsatvik.

Varnaraðili GF hafði umsjón með hlutafjárútboði á hlutum í færeyska félaginu X hér á landi sumarið 2007. Sóknaraðili mun hafa tekið þátt í útboðinu. Gerði hann lánssamning við varnaraðila GF 23. júlí 2007, þar sem sóknaraðili tók að láni jafnvirði kr. 25.000.000 í dönskum krónum, sem greiðast skyldu í einni greiðslu 18. desember 2007. Til tryggingar skaðlausri greiðslu allra lánshluta samkvæmt samningnum setti lántaki greindum varnaraðila að handveði vörslureikning sinn nr. 483710. Samningsaðilar gerðu viðauka við greindan lánssamning 20. desember 2007 þess efnis að eftirstöðvar lánsins skyldu greiðast 18. desember 2008. Þann 20. janúar 2009

var gerður annar viðauki við samninginn þar sem kveðið var á um að lánið skyldi endurgreiða 18. mars 2009. Enn var gerður viðauki 6. apríl 2009 og þá umsmíð að endurgreiðsla lánsins skyldi eiga sér stað 18. júní 2009. Loks var lánstími framlengdur til 18. maí 2010 með viðauka við lánssamninginn, dagsettum 30. nóvember 2009.

Ágreiningslaust er að sóknaraðili hafi notað áðurgreint lánsfé til kaupa á hlutum í X. Með handveðsyfirlýsingu, dagsettri 23. júlí 2007, setti sóknaraðili varnaraðila GF að veði hluti að nafnvirði 11.111 danskra króna í X til tryggingar öllum skuldum sínum við greindan varnaraðila. Var í yfirlýsingunni mælt fyrir um heimild varnaraðila GF til að stofna VS-reikning í nafni sóknaraðila hjá Verðbréfaskráningu Íslands og hefði sóknaraðili frá þeim tíma ekki ráðstöfunarrétt yfir hinum veðsettum hlutum án samþykkis nefnds varnaraðila. Þá var mælt fyrir um að veðsetningunni yrði aflétt að beiðni sóknaraðila þegar þær skuldir, sem veðinu væri ætlað að tryggja, væru að fullu greiddar. Í yfirlýsingunni sagði enn fremur að á meðan svo væri ekki væri sóknaraðila einungis heimilt að ráðstafa hinum veðsettu fjármálagerningum hefði hann áður fengið til þess skriflegt samþykki veðhafa. Skyldi andvirði seldra fjármálagerninga þá ganga til lækkunar á skuld þeirri, sem handveðið ætti að tryggja. Að öðrum kosti skyldu afhentir fjármálagerningar í stað þeirra sem seldir væru þannig að veðhlutfall færi ekki niður fyrir tiltekið hámarks láns hlutfall. Skyldu allir fjármálagerningar, sem þannig kæmu stað þeirra upphaflegu, vera handveðsettir varnaraðila GF með sama hætti og með sömu skilmálum og greindi í yfirlýsingunni. Loks var kveðið á um að handveðsetning samkvæmt nefndri yfirlýsingu skyldi gilda þar til skuldir og allur kostnaður, sem handveðið ætti að tryggja, væri að fullu greiddur.

Á tímabilinu frá 10. júlí 2008 til 21. ágúst 2008 seldi varnaraðili GF í samræmi við beiðni sóknaraðila alls 6.715 hluti í X og keypti í þeirra stað hluti í sjálfum sér. Var áðurnefnd handveðsyfirlýsing árituð um breytingu á veðböndum 27. ágúst 2008 um að hún tæki til hluta að nafnvirði 4.396 danskra króna í X og hluta að nafnvirði kr. 596.750 í varnaraðila GF.

Ágreiningslaust er með aðilum að varnaraðili GF hafi 24. og 25. september 2008 synjað sóknaraðila um sölu á handveðsettum hlutum í nefndum varnaraðila. Með rafpósti 1. október 2008 bað sóknaraðili um að þeir hlutir yrðu seldir og keyptir hlutir fyrir jafnháa fjárhæð í Glitni banka. Var sóknaraðila tilkynnt samdægurs að sækja þyrfti um leyfi fyrir því þar sem hlutirnir væru veðsettir. Svaraði sóknaraðili því til að hann skildi það, en kvaðst eftir sem áður frekar vilja kaupa í X. Hlutir sóknaraðila í varnaraðila GF urðu verðlausir í kjölfar falls bankans í október 2008.

Lögmaður sóknaraðila krafðist skaðabóta úr hendi varnaraðila GF með bréfi, dagsettu 28. nóvember 2008. Kröfunni var hafnað með bréfi nefnds varnaraðila, dagsettu 8. október 2009. Lögmaður sóknaraðila lýsti kröfu fyrir hönd sóknaraðila að fjárhæð 982.154,97 danskra krónur fyrir slitastjórn varnaraðila GF með kröfulýsingu, dagsettri 28. október 2009.

Máli þessu var skotið til úrskurðarnefndarinnar með kvörtun, dagsettri 2. nóvember 2009.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili setur fram kröfur sínar með eftirgreindum hætti:

„Krafist er bóta fyrir það fjártjón, sem hlaust vegna neitunar [varnaraðila GF.] á beiðni [sóknaraðila] um sölu á nýlega keyptum hlutabréfum í [varnaraðila GF.] í formi skuldajöfnunar við [varnaraðila F] að fjárhæð DKK 982.154,97, sem

skiptist þannig: Höfuðstóll DKK 74.938,37; dráttarvextir til 22.4.2009 DKK 112.573,41; dráttarvextir frá 23.4.2009 DKK 81.521,49; innheimtukostnaður DKK 18.571,64; virðisaukaskattur DKK 4.550,06; ..."

Sóknaraðili kveður starfsmenn varnaraðila GF í tvígang, 24. og 25. september 2008, hafa neitað beiðni sinni um að selja nýlega keypt hlutabréf í tédum varnaraðila og kaupa í stað þeirra hlutabréf í X og setja til tryggingar skuldum sóknaraðila við varnaraðila GF. Sóknaraðili byggir á því að með neitun sinni hafi starfsmenn varnaraðila GF gerst sekir um saknæma og ólögmæta háttsemi. Bendir sóknaraðili í fyrsta lagi á að sú heimild, sem varnaraðili hafi haft til að hafna breytingum á veðandlagi hafi hvílt á þeim grundvelli að vernda veðandlagið. Neitun varnaraðila hafi fremur virst vera til að koma í veg fyrir sölu hlutabréfa í varnaraðila. Gengi hlutabréfa í varnaraðila og íslensku krónunnar hefðu veikst og fjölmargir efnahagslegir þættir bent til áframhaldandi veikingar. Hafi varnaraðila mátt vera þetta ljóst í krafti yfirburðastöðu sinnar og sérfræðipækkingar. Í annan stað vísar sóknaraðili til þess að rök varnaraðila fyrir lánveitingu í dönskum krónum til kaupa á hlutabréfum í X hafi verið þau að hlutabréfin hafi verið skráð í þeim gjaldmiðli og hafi veðandlagið þar með verið gengistryggt að fullu. Hefði varnaraðili því aldrei átt að heimila sölu á greindum hlutabréfum til kaupa á hlutabréfum í varnaraðila þar sem gengistrygging veðandlagsins hefði minnkað um þá fjárhæð sem kaupunum hafi numið eða sem svarar 60,4% af bréfum X. Í því hafi falist stóraukin áhætta fyrir sóknaraðila og að sama skapi skerðing á veðandlaginu svo sem raunin hafi orðið. Í þriðja lagi telur sóknaraðili að varnaraðili hafi með neitun sinni virt að vettugi almenna gagnkvæma tillitsskyldu, sem ríki milli samningsaðila lögum samkvæmt. Vísar sóknaraðili í þessum efnum til sjónarmiða, sem búi að baki 36. gr. laga nr. 7, 1936. Í fjórða lagi bendir sóknaraðili á að varnaraðili hafi upphaflega talið hlutabréf í X traust veð fyrir láni sóknaraðila, m.a. vegna gengistryggingar og sterkrar stöðu þess banka. Sé því erfitt að skilja hvernig varnaraðili hafi í lok september 2008 getað talið hlutabréf í varnaraðila traustara veð en hlutabréf í hinum færeyska banka þegar sterkar blikur hafi verið á lofti um hrun íslenska bankakerfisins og sífellt veikari stöðu varnaraðila sérstaklega. Þykir sóknaraðila það ósanngjarnt í meira lagi að hann þurfi sjálfur að bera það tjón, sem varnaraðili hafi ótvírætt valdið honum með neituninni.

IV.

Athugasemdir varnaraðila GF.

Varnaraðili GF telur að rétt sé að vísa málinu frá eða í öllu falli fresta því þar til endanleg afstaða slitastjórnar hans liggur fyrir.

Varnaraðili vísar til þess að samkvæmt 5. gr. samþykktu fyrir úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki sé það skilyrði fyrir meðferð nefndarinnar að fjármálafyrirtæki hafi hafnað kröfu viðskiptamanns. Slitastjórn varnaraðila hafi ekki tekið endanlega afstöðu til kröfu sóknaraðila og því hvorki hafnað henni né tekið hana til greina. Varnaraðili GF vísar til þess að það sé hlutverk slitastjórnar hans að taka afstöðu til kröfu sóknaraðila og verði það gert í samræmi við reglur 119.-120. gr. laga um gjaldþrotaskipti o.fl.

V.

Athugasemdir varnaraðila F

Varnaraðili F krefst þess að kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Varnaraðili F vísar til þess að krafa sóknaraðila varði atvik, sem átti hafi sér stað áður en varnaraðili F hafi tekið við réttindum og skyldum varnaraðila GF samkvæmt ákvörðun Fjármálaeftirlitsins 9. október 2008. Verði krafa sóknaraðila viðurkennd geti hann nýtt hana til skuldajöfnunar við kröfu varnaraðila F samkvæmt 9. tölul. ákvörðunar Fjármálaeftirlitsins 19. október 2008.

Varnaraðili F telur meðferð hina handveðsettu hlutabréfa hafa verið að fullu lögmæta. Samkvæmt meginreglum veðréttar missi veðsali umráðarétt yfir veðandlagi við útgáfu handveðsyfirlýsingar. Í því felist að ekki sé að hægt að skipta veðandlagi út nema með samþykki veðhafa. Hafi því þurft samþykki varnaraðila GF til að skipta veðsettum hlutabréfum í þeim varnaraðila út fyrir hlutabréf í X. Hafi starfsmenn varnaraðila GF metið fyrrnefndu bréfin traustara veð en hin síðargreindu og því hafnað að skipta um veðandlag. Hafi matið byggst á spám um gengi hlutabréfa í umræddum tveimur félögum, svo og gengi krónunnar, auk þess sem mat á seljanleika bréfanna hafi skipt máli. Hafi ekkert bent til þess á umræddum tíma, þ.e. 24. og 25. september 2008, að hlutabréf í X væru traustara veð heldur en hlutabréf í varnaraðila GF. Hafi hlutabréf beggja félaga getað sveiflast til með engum fyrirvara.

Varnaraðili F vísar til þess að markmið varnaraðila GF hafi verið að sjá til þess að fullnægjandi tryggingar væru til staðar til að tryggja fullnustu kröfu hans ef hún gjaldfélli. Kveður varnaraðili F að varnaraðili GF hefði skipt um veð hefði hann vitað að verð hlutabréfanna ætti eftir að falla, en um slíkt hafi síðarnefndi varnaraðilinn enga vitneskju haft. Þá hafnar varnaraðili F því að markmið varnaraðila GF með því að hafna því að skipt yrði um veðandlag hafi verið að halda uppi verði hlutabréfa þess varnaraðila.

VI.

Niðurstaða.

Í máli þessu krefst sóknaraðili skaðabóta vegna meintrar óréttmætrar synjunar varnaraðila GF 24. og 25. september 2008 á að selja hluti sóknaraðila í umræddum varnaraðila, sem veðsettir voru hinum sama varnaraðila. Þykir mega ráða af málatilbúnaði sóknaraðila að hann hyggist skuldajafna bótunum upp í skuld sína við varnaraðila F. Skilja verður málatilbúnað varnaraðila GF svo að hann krefjist þess aðallega að málinu verði vísað frá úrskurðarnefndinni, en til vara að afgreiðslu þess verði frestað þar til téður varnaraðili hefur tekið afstöðu til kröfulýsingar sóknaraðila. Varnaraðili F krefst þess að kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Frávísunarkrafa varnaraðila GF byggir á því að hann hafi ekki hafnað skaðabótakröfu sóknaraðila og séu því ekki uppfyllt skilyrði 5. gr. samþykkta fyrir úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki. Samkvæmt nefndri 5. gr. er það skilyrði fyrir meðferð úrskurðarnefndarinnar að fjármálafyrirtæki hafi hafnað kröfu viðskiptamanns eða ekki hafi tekist að leysa málið með sátt innan fjögurra vikna frá því að viðskiptamaður lagði málið fyrir viðkomandi fjármálafyrirtæki. Kvörtun sóknaraðila var móttækin af úrskurðarnefndinni 3. nóvember 2009. Kröfur hans í kvörtuninni eru samhljóða kröfulýsingu hans til slitastjórnar varnaraðila GF dagsettri 28. október 2009. Sóknaraðili hafði áður krafist bóta með bréfi lögmanns hans 28. nóvember 2008 og varnaraðili hafnað skaðabótaábyrgð með bréfi, dagsettu 8. október 2009. Hvað sem því líður er ljóst að ekki tókst innan fjögurra vikna að setta ágreining um kröfu sóknaraðila samkvæmt kröfulýsingu hans, sem varnaraðili hafði verið send áður en kvörtun hans barst úrskurðarnefndinni. Þykir því mega taka kvörtun sóknaraðila til efnislegrar meðferðar. Verður frávísunarkröfu varnaraðila GF því ÚRSKURÐARNEFND UM VIÐSKIPTI VIÐ FJÁRMÁLAFYRIRTÆKI 5

hafnað. Engin efni standa til þess að verða við varakröfu nefnds varnaraðila um frestun málsins og verður henni sömuleiðis hafnað.

Samkvæmt handveðsyfirlýsingu sóknaraðila, dagsettri 23. júlí 2007, var hið handveðsetta hlutir hans í X í Færeyjum. Sóknaraðili tók sjálfur ákvörðun um að selja hluti sína í X og kaupa þess í stað hluti í varnaraðila GF og auka þar með gengisáhættu sína. Samþykkti greindur varnaraðili umrædda sölu. Var handveðsyfirlýsingin til samræmis við þetta árituð um breytingu á veðböndum 27. ágúst 2008. Samkvæmt yfirlýsingunni var ráðstöfunarréttur yfir hinum veðsettu hlutum sóknaraðila í varnaraðila GF háður skriflegu samþykki þess varnaraðila. Var téðum varnaraðila óskýlt að verða við kröfu sóknaraðila um sölu hinna veðsettu hluta. Ekki hefur verið sýnt fram á að ólögmætar ástæður hafi legið að baki synjun varnaraðila GF um heimild til sölu hlutanna. Hefur úrskurðarnefndin heldur engar forsendur til að endurskoða nú þær ástæður og þar með mat sóknaraðila á hugsanlegri verðþróun og seljanleika hinna veðsettu hluta og þróun gengis íslensku krónunnar á þeim tíma þá er sóknaraðila var synjað um sölu þeirra 24. og 25. september 2008. Verður því ekki hjá því komist að hafna öllum kröfum sóknaraðila á hendur varnaraðilum GF og F

Úrskurðarorð:

Frávísunarkröfu varnaraðila GF er hafnað.

Kröfu varnaraðila GF um frestun málsins þar til fyrir liggur afstaða hans til kröfulýsingar sóknaraðila er hafnað.

Kröfum sóknaraðila M á hendur varnaraðilum, GF og F, er hafnað.

Reykjavík, 2. júní 2010.